

SISZÁNTÚL

Politikai
napilap

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve.
Egész évre ..... 10 k.
Negyedévre ..... 4 " "
Helyben házhoz hordva.
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 " "
Vidékre postán szállítva.
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 " "
Egyes szám ára 8 fillér.

Megjelenik minden nap, a hét 70. és
Ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 6.
A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XXI. évfolyam 11. szám.

Nagyvárad.

Péntek 1915 január 15.

A világháború.

A törökök küzdelmei.

Konstantinápoly, január 14. A főhadiszállás jelenti: Perzsa csapataink által támogatva csapataink Asserbeidzsanban szünet nélkül előre nyomulnak, hogy ezt az oroszok által leigázott országot felszabadítsák. Csapataink ott új és jelentős sikereket értek el, amennyiben tegnap Tebrist és Salmest, az oroszoknak ezen vidéken két két utolsó védőpontját megszállták.

Az oroszok mindkét várost ott hagyták és rendetlenül visszavonultak, noha előzőleg az volt a szándékuk, hogy makacsul védekezni foguak. Egy csapat meharista, amely az egyiptomi angol megszálló csapat kíséretét képezi, előőrseinknek megadta magát. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Csetepaték a Drina mentén.

Szerajevó, január 14. A hercegovinai határon az elmúlt napokban történt montenegrói betörésekről egy katonatiszt, akinek a hadműveletek közvetlen intézésében nagy része van, a következőket mondotta:

— Komoly jelentőségű harcokról most egyáltalában nem lehet szó és azok a csetepaték, amelyek helyenkint a hercegovina-montenegrói határon történtek, abszolút nem bírnak jelentőséggel és annyira alárendeltek, hogy könnyűszerrel elöretolt őrszeink utasítják vissza. Ezek a csetepaték a Drina mentén történnek, ahol éjszakánként idején kísérelik meg a montenegróiak, hogy közelünkbe jussanak. A Drinán való átjutást azonban megakadályozza a megáradt folyó, amely most minden átkelést lehetlenné tesz, viszont mi jelenlegi hadállásainkban minden támadást már az első percekben vissza tudunk utasítani.

Az ilyen csetepatéknál már többször ejtettünk foglyokat, akiket kihallgattunk és megtudtuk tőlük, hogy a betörésre az adott okot, hogy a hegyek közé szórt és minden éllelmezési szervezet nélkül harcoló embereket az éhség kergeti bele az éjszakai har-

cokba. Emberlakta vidékre szeretnének jutni, hogy élelmiszert zsákmányolhassanak. Muniójük, természetesen francia gyártmány elegendő számban van, de sokat szenvednek az éhségtől és a hidegtől. Felszerelésük igen kezdetleges és jó, ha minden harmadikon van egyenruha. A legtöbb beéri a puskával és az övébe dugott handsárral. Ilyen természetű csetepaték bennünket semmiben sem akadályozhatnak meg. A harcok, amelyek Focsa, Visegrád és Trebinje közelében folytak, nekünk veszteségeket egyáltalában nem okoztak, ellenben mint azt már a hivatalos jelentések is elmondották, a támadó sereg megtizedésével végződtek.

Egy hős ezredorvos a honvédek élén.

Kassa, január 13. Egy fogságunkba került és megsebesült orosz tartalékos tiszt, Zagavko Iván moszkvai mérnök beszélte el a kórházban a következő rendkívül érdekes dolgokat:

— Mi már régen készültünk erre a háborúra. Hiába jelentek meg mindenfelé a Szassonov intervjuk, hogy Oroszország békes politikát akar folytatni, mi sejtettük, hogy mi lappang az ilyen intervjuk mögött. . .

— Nem akarok panaszkodni, hiszen igazán úgy viselkednek velem szemben, mint akik az ellenséget megbecsülik, de hát csak el kell képzelni egy fogoly magyart. . .

— A magyarokat igazán becsüljük s már fogoly voltam, amikor megtanultam még jobban becsülni a magyar katonát.

— Ellentámadásra indultunk. A tüzérség mindkét oldalon irtózatos tüzelést indított. Egyszerre láttam, hogy elbukik az ezredes, a százados, a többi tisztek is. Vezető nélkül maradt az ezred. Lassan-lassan hátrálnak a magyar honvédek. . . De egyszerre csak óriási hurráh s egyik kezében revolver, a másikban kard előre ront az ezredorvos s utána a honvédek. S az ezredorvos, kinek talán az lett volna a kötelessége, hogy a fájó sebeire enyhét nyújtó kötést adjon, vagy pedig a tüjével összevarja a zuzott részeket: ment előre. Minden lépése egy halál volt; s a falanx engedni kezdett, a honvédek megfutamtották a mieinket. A győztes csata után egymás keblére borult a súlyosan megsebesült ezredes és a diadalt hozó ezredorvos. Néhány köszönő szó és az ezredes ott halt meg az ezredorvos karjaiban.

E pillanatok nagyszerűsége lebilincsel,

lenyűgözött. Ilyen nálunk teljesen lehetetlen, ezt nem tudná egy orosz sem utánozni. A haldokló utolsó sóhaja, egy utolsó buzdító csatakiáltás, elharsogják az élők kiáltásai elől, mint a cherub az érepalossal az ezredorvos. . . nem, lehetetlen ilyent nálunk még csak elgondolni is. . .

A döntés Varsónál lesz.

Budapest, január 14. (A sajtóbizottság engedelmével.) A Kölnische Zeitung jelentése szerint a döntés Varsónál fog megtörténni. Ha az oroszok ott visszaszorúlnak, a galíciai szárnyat kénytelenek lesznek visszavonni.

Harcaink az uzsoki szorosnál.

Budapest, január 14. (Tud. cenz. táv.) Az Est tudósítója jelenti Ungvárról:

Tüzérségünk a mai napon is folytatta támadásait az ellenség pozíciói ellen Malomrét és Uzsok között. Nagy hóviharak vannak, igen sok megfagyott orosz katonát találnak csapataink.

Joffre új offenzívája.

Stockholm, január 14. Az Aftonbladet katonai munkatársa írja: A németeknek Nyugat-Flandriában és az ezt határoló Észak-Franciaországban alig kell a helyzet változásáról tartani, legalább addig nem, amíg a most uralkodó rossz időjárási viszonyok fennállanak. Erről az oldalról Joffre tábornoknak annyira megtárgyalt offenzívája megbénult. Másrésztől azonban úgy látszik, hogy a francia generalisszimusz lefújta ezt az északi offenzíváját és áthelyezte délebbre. Ennek az új offenzívának nyilvánulásai franciák egyes erősebb előnyomulási törekvései Felső vagyis Dél-Elzászban. A franciák, úgy látszik igen nagy erőfeszítéssel most ismét arra törekednek, hogy visszazerezzék azokat az állásokat, melyeknek a háború elején egynehány hétig birtokában voltak, különösen Mühlhausen körül.

Hős leányok.

Zenta, jan. 13. Miks Emilia zentai leány 100 társnőjével kérvényt küldött a hadügyminiszternek az ezred tápszázadához való beosztásért, mert ezáltal 100 katonát felmenthetnek és a harcra küldhetnek.

A főjegyzői állást betöltik.

Városi közgyűlés.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága a tegnapi közgyűlésnek legérdekesebb pontja volt a főjegyzői választás. A tanács ugyan a választás elhalasztását javasolta, azonban a közgyűlés dr. Adorján Emil indítványára elhatározta, hogy a főjegyzői állás betöltését a jövő havi közgyűlésre kitűzi, míg a választás folytán megüresedő többi állások betöltését a márciusi közgyűlésre határozta el.

A többi tárgyaknál itt-ott volt felszólalás, sőt a vigalmi-adóról szóló szabályrendeletnél szintén hosszabb vita fejlődött ki, azonban a közgyűlés, hogy a bizottsági tagok időt nyerjenek a szabályrendelet áttanulmányozására, a jövő hónapra tűzte ki érdemleges tárgyalásra a szabályzat tervezetét.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Hlatky Endre főispán elnökölt. A bizottsági tagok közepes számmal voltak jelen.

A polgármester havi jelentésében kegyeletesen emlékezett meg Jablonszky Emil adópénztárnok elhunytáról.

Elnöklő főispán a maga részéről is részvételt fejez ki az elhalálozás felett s kiemeli, hogy Jablonszky Emil hosszú évtizedeken át végtelen becsülettel, szorgalmas tisztviselője volt a városnak s méltó, hogy emlékéit és érdemeit a törvényhatóság jegyzőkönyvében megörökítse.

A közgyűlés a jelentést tudomásul vette s Jablonszky Emil érdemeit jegyzőkönyvében megörökíti.

A legtöbb adót fizetők névjegyzékét tudomásul vették.

Választások.

A közigazgatásba az eddigi öt tagot dr. Hoványi Géza, dr. Mihelyfy Lajos, Rádl Ödön, Sulyok István és Ullmann Sándort újból megválasztotta a bizottságba.

Az igazoló-választmány jelentését Materny Imre törvényhatósági bizottsági taggá választásáról, tudomásul vették.

Ezután az egyes szakbizottságokban megüresedett tagsági helyeket pótolták; így beválasztottak: a jogügyi bizottságba dr. Perczel Adolf; a közegészségügyi bizottságba Materny Imre és Reisinger József; a községi iskolaszékbe dr. Nagy Vilmos és Harmathy Károly; az iparoktatási bizottságba Szabó Károly, az igazoló és kijelölő választmányokba és a számonkérő székbe a régi tagok választottak be.

A főjegyző választása.

A tanács bemutatatta a belügyminiszter leiratát a főjegyzői állás betöltése tárgyában. A tanács a leirat tudomásul vételét javasolja.

Dr. Adorján Emil megszavazta a múlt közgyűlésen, hogy a főjegyző állást ne töltsék be, mert azt hitte, hogy a főjegyző fizetését megtakarítja a város. Most, hogy értesül, miszerint a helyettesnek kifizeti a város a különbözetet, indítványozza, hogy a főjegyzői széket a február havi közgyűlésen töltsék be. A megüresedő többi állásokat azonban, tekintettel arra, hogy az esetleg pályázó fiatalabb tisztviselők a harctéren vannak, csak a márciusi közgyűlésen töltsék be.

A közgyűlés többsége elfogadta dr. Adorján Emil indítványát.

Az adófelszámolási bizottságba a törvényhatóság részéről dr. Medvigy Gábort ren-

des, Szabó Károlyt pedig póttagnak választották.

Abaujmegye átiratát a magyar nemzet önálló államiségének és a hadsereg közönségének megfelelő elismertetése, önálló nemzeti és állami léte tovább fejlesztése tárgyában, hasonszellemű felirattal pártolják.

A tanács javaslatát a város 1915. évi költségvetésének elkészítése tárgyában, valamint a községi iskolák 1915. évi költségvetését és az 1915. évi közuti költségvetést elfogadták.

A vigalmi-adó.

Beterjesztette a tanács a vigalmi adóról készített szabályrendelet tervezetét.

Dr. Hoványi Gyula a mostani időt alkalmatlannak tartja új adó behozatalára s ezért indítványozza, hogy térjenek napirendre a szabályrendelet felett. A mostani állapot mellett a vagyoni viszonyok nagyon eltolódtak, minden érték esett. Majd ha a háborúnak vége lesz, nyugodtan letárgyalhatják a szabályrendeletet. Az egész szabályzat különben is nagyon ingadozó alapon áll. Megakarja terhelni a Casinóban való kártyázást, míg másoldalról a sakkot, kuglit, stb. szórakozásokat nem érinti. Zaklatásnak tenné ki a közönséget. Helyteleníti, hogy a feljelentő pénzt kapna; ez esuaya dolog, hogy a spilit fizetik. A nemes szórakozásra szükség van, a hazárdjátékot pedig bünteti a törvény. A normális viszonyok beállta után tárgyalják a szabályzatot.

Gábel Jakab helyesli a halasztást, de más indokokból. Szükséges, hogy tanulmányozzák a szabályzatot. A tervet különben helyesli, akinek ilyen időben is van pénze mulatságra, fizessen.

Lukács Ödön a jövő hóra halasztást elfogadja. Ezután cáfolni igyekezik Hoványi Gyula érveléseit. Rámutat a város szomorú zárszámadására és költségvetésére, amelyből meglátni az a sötét pénzügyi helyzetet, amelyben a város van. Mikor ezt látja, a közterhek emelése helyett, a mulatságot adóztatja meg. Ennek van etnikai alapja. A várható pénzügyi eredményt évi 60 ezer koronára teszi. Hozzájárul a Gábel indítványához.

Többek hozzászólása után a Gábel indítványát fogadták el.

A hadbavonult tisztviselők fizetése.

A hadbavonult tisztviselők fizetése tárgyában alkotott szabályrendeletnél, mely szerint a hadbavonult tisztviselők teljes fizetésüket kapják.

Weiszlovits Gyula odamódosítja indítványát, hogy csak a tisztek és havidíjas katonák ne kapják a várostól a fizetésüket és akik nincsenek a harctéren, hanem idehaza, vagy az ország más részén teljesítenek katonai szolgálatot.

A szabályrendeletet a tanács javaslatához képest fogadták el.

A polgári iskolai tanerők nyugdíjának átvételéről szóló tanácsi javaslatot kiadták a pénzügyi szakbizottságnak.

A színház-szerződés.

A tanács bemutatatta a színházra kötött újabb szerződést.

Baróthy Pál lényeges változtatásokat lát az új és a régi szerződés között s így ez alkalommal nem tudja az új szerződést elbírálni. Ilyen eltérések, hogy a nyári szinkör építéséhez való hozzájárulása a színházgatónak most fix összegben van megállapítva. Ennek indokát kérde. A másik az, hogy most csak júniusban tartozik a társulat előadásokat tartani. 30 napért nem érdemes a szinkört fentartani, hanem inkább használják másra. Még több hasonló dolgot hoz fel. Indítványozza, hogy a régi és új szerződést közöljék a bizottsági tagokkal, hogy azt összehasonlíthassák. Még a konzorciumra kér felvilágosítást.

Dr. Hoványi Géza felvilágosítja az előtte felszólalót. A nyári szinkörre vonatkozólag a régi szerződés kötésénél még nem tudták pontosan az igazgató által fizetendő összeget, most azonban már fix összeget állapított meg a számvevői hivatal. A törvényhatóság határozta el az igazgató kérelmére, hogy júniusban köteles játszani a szinkörben s hogy elnehet a társulat Máramarosszigetre. A konzorciumnak is a közgyűlés adta meg az engedélyt, de Erdélyi igazgató a felelősséget elvállalta. — Különben a halasztás ellen nincs kifogása.

Az ügyet Baróthy indítványához képest elhalasztották.

Ausländer S. cég felebbezését dr. Medvigy Gábor indítványára kiadták a jogügyi bizottságnak.

Ezután az

interpellációkra

került a sor.

Kiss Dávid a péksütemények kiesisége és rosszasa tekintetében szólalt fel s nagyobb ellenőrzést kívánt.

Gerő Armin azt válaszolta, hogy az ellenőrzés megvan, de nincs városi vegyész, aki a minőséget megállapítsa.

Balogh Döme hivatkozik beadványra, amelyről jelentést kellene tenni; igaz-e, hogy a város kihágási ügyosztályánál szabálytalanságok történtek?

Komlóssy József kijelenti, hogy a főkapitány jelentést tett a polgármesternek, hogy a kihágási ügyosztályánál előtordult pénzkézelési szabálytalanságok történtek. A vizsgálat megindult s annak eredményéről jelentést tesz annak idején.

A választ Balogh Döme köszönettel tudomásul vette.

Balogh Döme kérdést tesz a Városi virágkereskedésről, mely 3 hónapig volt nyitva.

Komlóssy József válaszolt, hogy a városi pénztár javára eladták a kertészeti telep felesleges növényeit.

Balogh Döme még az államsegély kiosztása tárgyában interpellált.

Az interpellációk után a még hátralevő néhány apróbb ügyet intézték el s a közgyűlés véget ért.

Berchtold gróf lemondása.

Bécs, január 14. (Tud. táv.) Illetékes körök szerint Berchtold gróf már régebben kérte elbocsájtását. Hivatala terhes volt neki és lemondásának semmi politikai háttérre nincs.

A hivatalos lap ma reggeli számában öt királyi kézirat jelent meg a külügyminiszter személyében történt változásról.

Az első kéziratot a király gróf Berchtold Lipóthoz intézi, akit saját kérelmére ment fel állásától és értekes, hűséges szolgálataiért köszönetét s elismerését fejezve ki, a Szent István rend nagykeresztjéhez a király a gyémántokat adományozza. A második kézirat Berchtold ellenjegyzésével báró Burián István külügyminiszter kinevezése a harmadik Tisza Istvánnak közli a felmentést és kinevezést, a negyedik felmenti Buriánt eddigi állásától s végül az ötödik királyi kézirat Tisza Istvánt bizza meg a személy körüli minisztérium ideiglenes vezetésével.

A Berchtoldhoz intézett kézirat igen megleghangu. A félhivatalos közlések szerint a miniszterváltás nem jelenti a rendszerváltozást.

II. Vilmos.*

Mint előzőleg mondánk, a Napoleon kora és korszakához hasonló újabb nagy időket, vagyis e jelen epochalis korszakot, mely az öt világrész rendes folyását egészen megakasztja s a régi alkotásokat halomra döntve azok helyett új dolgokat hozott létre, II. Vilmos császár idézte fel.

Sőt nemcsak, hogy egy második nagyidőt idézett fel, de többet is tett, mert egy oly kiszámíthatatlan következményekkel és óriási horderővel bíró metamorfozist teremtett, melyhez hasonló a földtekén létező államok és az azokban lakó népek egymás-közi jogviszonyainak vagy életében a világ fenállása óta még eddig földihaladónak létrehozni nem sikerült.

Igen, mert mint később látni fogjuk, amint Jozsué megállította a napot, II. Vilmos meg a világ monoton hőmpolygó hatalmas folyamát szeritotta ki a maga ősi medréből.

Ilyképen tehát Vilmos nagysága Napoleon nagyságát nem csupán hogy elérte, de azt méreteiben még jóval is túszárnyalta.

És ha most az ő nagyságának alapköveit keressük, alig gondoljuk tévedhetni, midőn azon feltevésünknek adunk kifejezést, hogy az ő nagyságának szemeséi az ő mélyen vallásos érzületéből lettek összehordva.

Bár nagyon jól tudatában vagyunk annak, hogy a mai nagy műveltséggel kérkedő, tulontul felvilágosodott korban a vallásos érzületekkel foglalkozni avagy ép azoknak bármily csekély értékét is tulajdonítani, sokak részéről talán csak egy ironikus mosollyal honoráltatik — ennek dacára álljuk feltevésünket.

Alljuk pedig azért, mert a mai nemzedék művelt osztályának mondhatnók talán tulnyomó része oly irányu nevelésben részesült, hogy közöttük, akit a világnak gyors szárnyakon repülő civilizáció szele kívülről és futában megériant s kire abból csak valamely lágy fuvallat is reá tapadt, mintha a mellette elszárguló civilizáció egész áthmosferáját szivta volna magába, azzal tetszeleg énjének: hogy ő felvilágosodott.

Az ily kicsinyes és hiu emberek modern műveltségi tul tengésben szenvedvén, olyanira önhittek és képzelt felvilágosodottságuknál fogva oly nagy mérvben tulértékelik magukat, hogy egy náluknál magasabb lény vagy hatalom létezését nemcsak hogy kétségbe vonják, de sőt nyiltan az atheizmus tanait is hirdetik.

És a művelt XX. században, az ily kárhozatos tanokat felidézett civilizáció folyamánát nevezik ma nagy grandezzával felvilágosodottságnak.

Felvilágosodottság!

Ah! bah!

... Iromia és merő humbug az egész!

A civilizáció eme folyamánya nem felvilágosodottság, hanem egy kamera obscura, melynek miázmákkal telt egészségtelen levegője szépet, jót és nemest soha nem produkálhat, ellenben csak mételyez, rombol és halomra dönthet.

Az emberek iménti kategóriájára a civilizációnak csupán azon része tapadt, mely a tulmodern kor szellemével karöltve járó igényeket felesigálni s azok teljesítésére az egyéni önzést megteremteni és fejleszteni képes. Más azonban semmi egyéb.

És az ily emberek mondják magukat fenhéjázva felvilágosodottaknak és az ily em-

berék nem akarnak náluknál magasabb lényeket ismerni?

Büszke civilizáció! Mennyire szaturálnak téged hü lovagjaid! Azok az apró lovagok, kik csupán a külsőségnek hódolva, a bensőkkel, eszményi és lelki dolgokkal mit sem törődve, mint a nagy nyilvánosság előtt szerepet játszó, hódító, bódító és irányadó látzatnak élnek csupán.

És mivel ezek a külátszatnak élő lelki töpék, egy fensőbb lény létezését tagadják és kétségbe vonják, átlagos szellemi és fizikai enjükön kívül egy eszményi tanácsadó hijján vannak: elhatározásaik és cselekvényeik megfogalmazásánál, illetve végrehajtásánál nincs, ki nekik a helyes irányt sugalmazhatná, vagy ha esetleg talán téves határok között mozognának, őket onnan eltérítse: csak önként érhető dolog, tetteik is minden fensőbb és magasabb sugallat, vagyis lelki inspiráció nélkül, csupán korlátolt alapokra fektetve keletkezhetvén, azok megnyilatkozása egy nemesebb és eszményibb tartalmat nem is nyerhet.

Bár azt mondánk, hogy Vilmos császárt az őt érzésében és gondolkozási módjában vezető mélyen vallásos érzületével a gondviselés mintegy különös kegyképpen ajándékozta meg, ezen kiváló adományt az ő szerencsés családi körülményeinek is tulajdoníthatjuk.

Ezen mert a Hohenzollernek családtagjában a tiszta és mély vallásosság már kezdetől fogva mindenkor mint egy főjellemvonás átöröklődött.

Azen állításunk elfogadhatóvá tétele előjából elég talán, ha csupán II. Vilmos császár nagyatyjái, I. Vilmos császár, a nagy német egység megteremtőjéig megyünk vissza s annak életéből az alábbi páratlanul álló epizódot hozzuk emlékezetbe.

Az 1871. évben az ősz és hatalmas uralkodó I. Vilmos, a franciákkal folytatott nagy és emlékezetes háborujában, midőn a hadiszerencse egy izben a gloire nemzete felé kezdett mosolyogni s midőn már-már a mérközés eme fázisának a németek javára fordultát reményeiben alig lehetett s a lemondásnak szinte utolsó percében a kocka megfordul s a győzelem édes gyümölcse mintegy már nem is remélten hull a teutonok ölébe, I. Vilmost a meglepő szerencsés fordulat nem kábitja el; nem ujjong; nem adja át magát az öiöm mámorának; nem vesz raja erőt a másokat büszkeséggel eltölteni szokott emberi hiúság; nem gondol az elkövetkezendő hódolati megnyilvánulásokra és az ezekkel karöltve járó fényes ünnepeltetésekre, hanem mélyen áthatott, igaz vallási érzetétől vezetve, még ezen nagy és epochális perében is szinte ösztönszerűleg Istenére gondol és a kitörő öröm kifejezésére juttatása helyett mintegy hálaadasképpen „Welch' ein Wendung durch Gottes füngung!“ jellemző szavakat veszi ajkára.

Kell-e ennél az igaz keresztényi valóságosság lélekemelőbb, fenségesebb megnyilatkozása!

... És amily mély vallásos érzülettel volt áthatva I. Vilmos, ugyanily mély vallóságossá lenger átfia, Frigyes egész lényét, II. Vilmos császár atyját is.

Hogy Frigyes, fiába, II. Vilmosba a Hohenzollern ház ősi hagyományja szerint legszentebb köteletségének ismerte a legmélyebb vallásos érzületet belecsepegtetni, azt istápolni s azzal mély gyökeret veretni, erre II. Vilmos egész uralkodása alatt megnyilvánult gondolkozási módja, valamint ténykedéseinek minden mozzanata kétségbevonhatlan tanujelöl szolgálhat.

II. Vilmos mély vallásos érzületének jellemzésére életéből különben csupán három adatot emelünk ki.

Ezek egyike az, midőn az 1903. évben Aachenben, a német császárság bölcsőjében egy a protestáns mint katolikus előtt egyaránt mutatott reá a vallásosság és vallási érzületek nagy horderéjére.

Mert mit is mondott itt az elfogulatlan, nagy, bölcs és protestáns császár?

Azt mondotta, hogy:

„az ősalap, amelyen a birodalom keletkezett, elődeink egyszerűségében Istenfélelmében, magas erkölcsi nézeteiben gyökerizik.“

Az az ország Európában, ahol még fejelem és rend van, ahol minden katolikus háboríthatatlanul élhet hitének: a német birodalom és ezt a német császárnak köszönheti. Ez feljogosít engem arra a kijelentésre, hogy mind a két felekezetünk egymás mellett azt a nagy célt állandóan szemé előtt tartja, hogy az Isten félelmét és a vallás tiszteletét fontartsuk és erősítsük.

Akár modern emberek vagyunk, akár ezen vagy azon a téren működünk, az mindegy. Aki életét nem a vallásra alapítja, az elveszett. Így akarom én is s minthogy ezen a napon és ezen a helyen nemcsak beszélni, hanem fogadalmat tenni is illik, ezenel megfogadom, hogy az egész birodalmat, az egész népet e parancsnoki kar által képviselt hadsereget, a birodalmat magát és házamat a kereszt alá állítom és annak az oltalma alá helyezem, akiről Péter apostol azt mondta, hogy másban nincs üdvösség és hogy az embereknek nem is adatott más név, amellyel üdvözülhetnek; aki maga azt mondhatta magáról: „Az ég és föld elmulik, de az én szavaim nem mulnak el.“

A második jellemző adat az, midőn ő mint a germán faj lelke és megtestesítője a legnagyobb meggyőződés hangján kiálltja oda a világnak és az őt bálványozó és őt mindenben hűen követő német népének, hogy „Nem félünk csak az Istentől!“

A harmadikat pedig csak most a háboru folyama alatt ismerhettük meg, midőn a németek Antwerpent bevévén, ezen rendkívül nagyhorderéjű, örvendetes és reá nézve dicsőséget jelentő tényt a császárnének az alábbi táviratban adja tudtára.

Antwerpen ma délután (okt. 12.) megszállva. Ezért a nagyszerű eredményért mélységes hála az Istennek, tisztelet neki. Vilmos.“

Mily sokatmondó és jelentőségteljes szavak az imént idézettek.

Ha azoknak benső értékét a maguk egyes láncszemcséire szétszedni akarjuk, úgy megtaláljuk azokban a feltétlen meggyőződést, az erkölcsi személyes bátorságot, a tiszta és biztos öntudatot, az édes és biztató reményt, valamint az Istenbe vetett rendíthetetlen hitet — az éltető erőt.

Ezek pedig mind oly hatalmas tényezők, melyek az emberből a romboló és pusztító kishitűséget, a csüggedést, félelmet és reményfeladást mind kiküszöbölik és történnék bármilyen is, őket megacélozva a végcél elérésében törhetlen szívósokká és kitartókká teszik.

Ha tehát II. Vilmos I. Napoleonnál az egyenlő lángész, erő és akarat dacára is nagyobb lélek és alaknak bizonyult, ez azon körülménynek tudható be, hogy míg a Korszikai minden eszméi és összes terveinek kivitelét és megvalósítását csupán az ő tulajdon erejére, hadi szerencsésjére és önfelűségére alapította, addig II. Vilmos eszméi és tervei kivitelét Istenbe vetett szilárd hitére és bizodalmaára építette.

Ez a mély és tiszta vallásos érzület volt az a faktor, mely a két nagylélek lelki-világi érzékét, gondolkozási módját és cselekvényeiknek iránytűjét egymással homlok-egyenest ellentétbe állította és a mely eszmekörük periferiáit szintén csak ellentétesen rajzoló meg.

Ez különben nem is történnékett más-képen, mert a tiszta és mély vallásos érzület csak az isteni és emberi törvények, a jog- és igazság tisztelését, a felebaráti szeretet érzetét, a nyilt és egyenes őszinteséget, mások megrövidítése és kára előidézésének kerülését, szóval csupán a szép, jó és nemes dolgok iránti fogékonyságot eredményezheti, ellenben a késszomját szülő szenved-

* Mutatvány: Lakos Lajosnak „II. Vilmos császár és kora“ cím alatt legközelebb megjelenő művéből.

délyes hiúságot, vagy a hitvány és rut önzésben rejlő határtalan birvágyat, mint a nemesebb érzéshez és fenköltebb gondolkozási módhoz nem méltó dolgokat magához férködni nem engedi.

Ilyképen tehát II. Vilmos az ő mély vallásos érzülete révén a legnemesebb tulajdonok birtokába jutván, a dolog természetében rejlik, hogy így következképpen gondolkozási módja, cselekvéseinek rugói valamint maguk cselekedetei is csak nemesek és fenköltebbek lehetnek.

És ezért, midőn hatalmas trónjának zsámolyára lépett, minden idejét, összes erejét és egész tudását országa, népe és Európa boldogulásának és jólétében előmozdítására szentelte s eme magasztos célját a nyugalom, béke és emberbaráti szeretet nemes fegyverével akarta megvalósítani.

Azonban „homo proponit dens disponit”. Sajnos, ebbeli magasztos törekvései hajótörést szenvedtek és így esalódott.

Csalódott pedig azért, mert ő a saját egyéniségétől indulva ki, azon biztos, de téves feltevésében élt, hogy az emberek mind az igazság és jogtisztelet valamint az őszinte becsületesség fundamentumán kell, hogy álljanak. Ez a keserves csalódása azután őt az általa trónralépte alkalmával kitűzött magasztos céljainak megvalósítására igénybe venni szándékolt békés eszközök felhasználásától eltérítésre s más radikálisabb fegyverek felhasználására kényszerítette.

Bár kelleetlen és talán szinte fájó szívvél nyult ez utóbbi eszközökhöz.

De mégis hozzájuk nyult. Hozzájuk nyult annyival is inkább, mert ezt nem csupán országa és Európa népeinek érdeke kívánta, hanem azt a nagy Germánia becsülete is mintegy parancsoló kötelességévé is tette. Végül talán hozzányult még a Mindenhatóba vetett szilárd bizalma ösztönzésére is, mert hisz szinte jelszava az, hogy „Mi németek csak az Istentől félünk!”

És ezen reá erőszakolt fegyverhez nyulás az a pillanat, mellyel ő egy sans pareil történelmi momentumot hagy vissza a késő utókorra, olyat, melyhez hasonlót Klio a világ megteremtése óta eddigelé feljegyezni nem tudott és melyet talán a késő nemzedék is feljegyezni aligha fog tudni.

(Már most ezekután, mivel egy a világtörténelemben eddigelé páratlanul álló hatalmas evolúcióval látjuk magunkat szemben, e nagy esemény feltétlenül jogot formálhat ahhoz, hogy annak csirait mikénti keletkezését, valamint kifejlődését is megvilágítsuk.)

E célból kénytelenek vagyunk Európa általános politika helyzetére néhány évtizedig visszanyulni s azt itt lehetőleg rövidesen összefoglalva megismertetni.)

Katonáink élete a déli harctéren.

Az őrnagy levelei. Jó dolguk van a katonáknak. A montenegróiak unják a harcot.

A boszniai határon felállított katonáinkat úgy látszik csöppet se érintette a nagy visszavonulás. A hatalmas őrség ma is ép oly kitűnő helyzetben van, mint azelőtt volt. A déli hadszíntérről nap nap után küldi levelező-lapjait haza B. őrnagy, aki pár sorban bár, de mindenesetre érdekes dolgokat mond el a határon folyó tábori életről. Ezekből a levelekből sok mindent tudhatunk meg a mi derék katonáinkról.

Nincs rossz dolog a táborban.

November 29-én kelt levelében a következőket írja B. . . Nincs is olyan rossz dolgom, mint képeled. Egész nap fűtött szobában vagyok, csak szép és jó időben megyek ki sétálni, de azt is csak akkor, ha én is akarom. Aludni pedig igen jól esik meleg szobában a szalmazsákon. Tegnap nagy hangon beszélgettünk a kecskepásztorokkal, akik annyira megijedtek, hogy szóhoz sem jutottak. Éjjel ugyan „ugattak” reánk, de nem törődünk vele. December 3-án így ír B. En itt úgy szólván egy fillért se költök s van mindennemű bűven. Tegnap bárányszőr mellényt kaptunk, no meg pompás kályhát. Csak látnád milyen jól festünk a bőrmellényben. Annyi máris a ruhám, hogy nem tudok tőle mozogni. Vazulnak (ez a kutyamosó) se kell már a vasutas-bunda — egyformán ruházkodunk. December 6-án a következőket írta az őrnagy:

. . . Ma reggel Isten segítségével végre általános tisztálkodásban részesültünk, mert a tegnapi nap folyamán lakásunkat kipadoztuk s így a porban való fekvéstől megszabadultunk. Rádásul az önkészített padon való üléstől is megszabadultunk, amennyiben sikerült 8 drb széket, valóságos ülőszerszámot beszerezni. A padok a legénységi pavillonban kerültek. Szerencsénk, hogy hó van. Holtra unnánk magunkat, ha az idő rödlizással nem töltenénk. A rödlipályánk 500—800 lépés hosszú és igen meredek. Szédítő gyorsasággal repül rajta a durva gyalogszánkó. Katonabanda helyett ágyudörgés

és gépfegyver kattogás szolgáltatja hozzá a zenét. Tegnapelőtt este disznótort tartottunk, tegnap délben csörögét ettünk baracklevárral.

„Embereink lelkesültek és befogják váltani a beléjük helyezett bizalmat.”

December 8-án a következő érdekes levelet küldte B. . . Igazán nem tudom már, hogy mitévő legyek a sok ruhával. Ma megint kaptunk esőköpenyt, papirharisnyát, lábszárvédőt, hósapkát, térdmelegítőt, nyakmelegítőt, ütérmelegítőt. És ezt mind itt készítették Serajevóban a hölgyek. Boldog vagyok, hogy itt szolgálhatok hazámért. Nagyon megnyugtató az a tudat, hogy mindenki szeretettel gondol reánk. Dec. 11.

. . . Ujból nagymennyiségű téli ruhát kaptunk az áldott kezeiktől. Ily szeretős gondoskodás mellett lelketlenség az utolsó lehelleget nem küzdeni a győzelmű babérért. Embereink igen lelkesültek s befogják váltani a beléjük helyezett bizalmat.

Égiháboru a fekete hegyek alatt.

December 8-án az időjárás teljesen tavaszira fordult. December 10-én már annyira megenyhült az idő, hogy ha még továbbra is így tart, akkor maholnap ibolyát szedhetünk. A fák rügyeznek s a fü zöldül. Valóban bolond egy pátia. December 14-én. Napok óta igen kellemetlen az időjárás. Ugy fuj a szél, hogy az rémes s állandóan félünk, felborítja a házunkat. December 16-án, már állandó viharek voltak. Irtózatossá égiháboru dühöngött, állandó villámlás és dörgéssel. Ugy annyira, hogy még az ágyudörgés sem esalt ki bennünket. Az év utolsó napján nagy égiháboru után gyönyörű szivárvány volt. Ez ugyan másutt is látható, de ily tisztán, talán sehol. A színek teljesen elválasztva, nem összefolyva. Egyszóval gyönyörű volt. Január 1-én igen erős volt a bóra.

Fetser Antal arcképe a táborban.

Az időjárás a szobába kényszerít bennünket s azzal töltjük az órákat, hogy di-

szítjük a szobánk falát. Pompás csataképeink vannak, de itt van Vilmos császár arcképe is öt példányban, Potioreké szintén, a török szultán arcképe rekeszti be a háboru vezetőinek képsorozatát. És talán ebbe a nagy világ történelmi arcképesarnokba igen jól illeszkedik bele a mi váradi Vörös-Kereszt köztársaságunk háboruszerete ismert püspökének Fetser Antalnak a képe. Mert az is itt van ám.

Modern Robinsonok.

December 11.

Belgrád elfoglalása nálunk is nagy ünnepep volt. Tegnap óta mi is bevagyunk véve a kultur világba. Telefont kaptunk s minden nap megkapjuk a nagyvilági híreket hivatalos formában azonnal, nem pedig egy hetes újságokból. Most kapott a zászlóalj 5000 drb tábori lapot ajándékba a postakincstártól. Már utban van a második 5000 is. A magyaráz is megbővült. Vettünk fejős tehenet, van 6 drb tyukunk is.

Nikita nevenapján.

December 20. Ma van Nikita nevenapja, óriási csendesség van. Tegnap üdvözléseket adtunk tiszteletére, de nem reagáltak kedves szomszédaink.

December 27. Tegnap ki lett nevezve új parancsnoknak Jenő főhereeg. Szomszédaink igen csendesen viselik magukat s naponként átkiabálnak, hogy béküljünk ki már velünk, mert már nagyon szeretnének haza menni.

December 30. Nincs semmi újság, ha csak azt nem érdemes felemlíteni, hogy tegnap, mikor ebédeltünk, iszonyuan kezdtek bombázni a kecskések. Házunk felett 5--6 shrapnell robbant fel. Egy töltény eltévesztette az irányt és éppen a leveses kondérba pottyant. Mivel azonban ehetetlenül kemény volt, Horváth káplár (a főszakács) kidobta belőle. Egy 15 cm. hosszú és 8 centiméteres repesz darab éppen a lábam elé esett. Ezt a darabot beküldtem az alezredesnek a főtáborba prezentbe. Összesen 140 ágyulövet tettek a pásztorok, de hála Istennek az egész koncertnek semmi eredménye se volt. Ugy látszik megharagudtak a délelőtti csevegésünk miatt.

Karácsony est a montenegrói határon.

December 25. Tegnap este nagyon kedves meglepetésben részesített a zászlóalj legénysége. Öt óra tájban lakásomban egy küldöttség keresett fel egy szép kis karácsonyfával, melyen a havat vatta és pottogató kukorica képezte. Szép, szívből jövő beszéddel nyujtották át a karácsonyfát. A beszédben rólatok is megemlékeztek. A szép megemlékezést megköszöntem. Hét óra tájban felgyultak a mi karácsonyfánk gertyái is. — A disztés természetesen igen egyszerű volt. A legények körül állták a fát s betlehemi énekeket énekelgettek. Igen megható volt. Csakugyan volt mindegyikünknek kire gondolnunk. Mindenikünknek könny csillogott a szemében. Nem szégyenlem bevallani, de nekem is kicsordultak a könnyeim utánatok. No de sebaj! Majd csak haza kerülök.

Karácsony éjjelén nehogy megelőzzenek bennünket, csevegni akartunk egy kissé, de legnagyobb meglepetésünkre az első ágyulövésre, kedvelt szomszédaink átkiáltottak: — Schwaba ne nojte pucát!

Igy aztán megessét a szívünk szegény kecskések s nem háborgattuk éjjeli nyugalmukat tovább. Hanem most (XII—26.) folytatjuk a barátságos társalgást. (Az idő igen enyhe, állandóan kiskabátban vagyunk.)

Ujövire mindnyájan (tiszték és legénység) nagyértékű szivar, cigaretta és dohányprezentet kaptunk az illetéken felül. Nagyon szépen gondoskodnak rólunk.

HIREK

A téli háború borzalmai ellen harcosainknak prémre van szükségük. Enyhítsük szenvedéseiket és küldjük egyetlen darab prémünket is a Hódsegyező Hivatalnak, Budapest, Váci-utca 38. A szállítás díjmentes.

* A görög katolikusok ujéve.

Tegnap kezdődött a görög katolikusok ujéve s az ünnep alkalmából a görög katolikus székesegyházban ünnepélyes nagy mise volt, melyet Radu Demeter megyéspüspök pontifikált. Az ujév alkalmából ünnepi istentiszlet volt a magyar görög katolikusoknak Tisza Kálmán-téri plebánia templomában is, ahol a szent misét Ditz Sándor plebános mondotta. A görögök ujéve meghozta a hidegebb időt is s beköszöntöttek az első téli napok, a hőmérő leszállt a fagypontra alá, itt a tél. Az ujév alkalmával Radu Demeter görög katolikus püspököt számosan üdvözölték.

* Ferencz Szalvátor kir. herceg Kolozsváron.

Ferencz Szalvátor kir. herceg országos látogatását Nagyváradról tovább utazva, Kolozsváron folytatta. Kedden este különvonatán Kolozsvárra menve, csak a késő éjjeli órákban érkezett oda s így a hivatalos fogadtatás elmaradt. A kir. herceg az éjszakát hálókoocsijában töltötte s csak reggel kilenc órakor fogadta a tisztelgő bizottságot, amelyen gróf Bethlen Ödön főispán, Dózsa Endre alispán, gróf Lázár István Vörös-Kereszt egyesületi megbízott, dr. Haller István polgármester s még számosan vettek részt. A kir. herceg szívélyesen fogadta a küldöttség tisztelgését, aztán megtekintette a betegnyugvó vasuti állomást, valamint a nap folyamán a többi kórházakat is.

* **Molnár Géza nemessége.** A hivatalos lap legutóbbi száma közli, hogy a király Molnár Géza kir. kuriai birói címmel és jelleggel felruházott kir. táblabírónak és utódainak a közügyek terén szerzett érdemei elismerésül a magyar nemességet „tordai” előnévvel adományozta. A királyi kegy valóban méltó férfiúra esett, mert Molnár Géza egyike volt a magyar birói kar legkiválóbbjainak. Mint büntetőbíró mindig megőrizte a birói székben nemes humanizmusát, a bűnügyekben az ő tanácsa mindig teljes részrehajlatlansággal, de egyúttal páratlan emberszeretettel ítél. Molnár Géza nagy munkásságot fejtett ki társadalmi téren is. Elnöke a biharmegyei patronázs-egyesületnek s nagy tevékenységet fejtett ki a fiatalok büntetéseinek nevelése, gondozása körül, hogy a fiatalok elhagyottak vallásos és hazafias nevelésben részesüljenek. De ezen kívül is kiveszi részét városunk társadalmának minden emberbaráti mozgalmában.

A birák és ügyészek országos egyesülete helyi szervezetének is elnöke s itt is sokat tett bírósági helyzetének javítása körül.

* Postavonat Békéscsaba felé.

A Budapest—Nagyvárad között megszorított vasuti közlekedés folytán az utóbbi napokban a fővárosba vagy vissza utazó közönség a békéscsabai vasuti csatlakozást vette igénybe, mert ezzel sokkal rövidebb idő alatt és kényelmesebben érte el a fővárost, mint a Nagyváradtól Budapestig 19, illetve 22 óráig tartó Püspökladányon keresztül közlekedő postavonattal. Tegnap óta azonban megszűnt ez a kényelem, a nagyvárad—békéscsabai vonalon is életbeléptették a postavonatot. Erre nézve a következő hivatalos értesítést kaptuk:

Polgármesteri hivatalnak. Békéscsaba, szolnoki és békéscsaba—nagyvárad vasutvonalakon a hadügyminiszterium rendeletére f. hó 14 től további intézkedésig a postavonatokkal csak oly hatósági igazolványok alapján lehet utazni, melyen az utazásnak közérdekből való szükségességét bizonyítja. Kérjük intézkedni, hogy a szóbanforgó igazolványokat a kiállító hatóságok csak a legszigorúbban veendő közérdekű utazásokra adják ki. Máv. aradi üzletvezetősége.

* Dr. Serly István megsebesült.

Dr. Serly István ügyvédjelölt, a fiatalabb jogász generáció egyik kiváló tagja, tegnap táviratban értesítette nagybátyját: Fetszer Antal győri püspököt, hogy az északi harctéren megsebesülve Prágába szállították, ahol a Karolina kórházban ápolják.

* Ágyutüzben elesett jezsuiták.

A Cas jelentése szerint a Krakótól keletre elterülő vidéknek az oroszok által történt ideiglenes megszállása alatt, amelynek tudvalegleg limanovai győzelmünk vetett véget, két Jézus társasági atya is áldozata lett a háborúnak. A Bochnia mellett levő Staniatkiban levő jezsuita rezidenciát is megszállták az oroszok és a mi csapataink csak ágyutüzzel tudták őket onnan kivenni. Három jezsuita páter: Kurz, Plukarz és Holik a heves harc ellenére is a községben maradt, hogy a lelkipásztori teendőket előjárói rendelkezéséhez képest ellássák. Ép egy szomszédos konviktusba akartak menni, amikor Kurz és Plukarz a tüzéség golyóinak áldozatául esett. P. Holik csodálatos módon megmenekült, mert társaitól pár pillanatra elmaradt, hogy az utszéli Mária kápolnában rövid imát mondjon.

* Csak hadikenyér lesz forgalomban.

Schön Lipót, mint a nagyváradai sütőszakszabály elnöke beadványt intézett Nagyvárad városához, amelyben bejelenti, hogy a nagyváradai sütőiparosok megállapodtak, hogy január 16-tól kezdve csak hadi lisztből fognak kenyeret sütni és forgalomba hozni. Kéri a várost, hogy a rendőrség szigorúan ellenőrizze, miszerint a konkurenciából ezen megállapodást senki ne szegje meg.

* **A Dispensaire működése.** Mult év október—december havában a városi tüdőbetegek gondozó intézetében jelentkezett 37 új beteg. Gondozás alatt állott 128 beteg 184 családdal. A rendelések száma 14168 volt. Lakás vizsgálatot végzett az intézet 102 esetben. Az új jelentkezők közül 40 esetben vizsgáltak köpetet, ebből 18 pozitív, 22 negatív volt. Kolesón adott az intézet 3 Desweiter üveget, 11 hőmérőt. Kiszolgált az intézet 2467 liter tejet, 350 klgr. főzeléket (liszt, cukor, rizs, borsó, lencse, bab, stb.) A kioskolt élelmiszerek értéke 1896 kor. 4. fillér; lakás segély 8 esetben 50 korona, tűzifa segély 27 esetben 229 korona 60 fill. Összesen 279 kor. 60 fill. A 3 havi se-

gélyezés értéke összesen 2175 korona 64 fillér.

* **Az állami segélyt élvezők figyelmébe.** Felhívom mindazokat az állami segélyezetteket, kiknek fizetési könyvecskéik már megvannak, hogy január hó 2 ik felére járó fizetésükért folyó évi január hó 16 án szombaton, 18 án hétfőn és 19 én kedden a tűzoltó laktanyában jelenjenek meg. Nagyvárad, 1915. január 14. *Juriskay* Barna t. tanácsos.

* **Katonáink téli ruházatára.** A katonák meleg téli ruhával való ellátására a polgármesteri hivatalhoz újabban a következő adományok érkeztek be: Munk és Schönberger nagyváradai nagykereskedők: 50 drb hősapka és 100 pár érmelegítő, özv. Bordé Károlyné: a városi árvaház növendékei által készített 15 pár csuklólóvédő, Moskovits Józsefné: 6 pár csuklólóvédő, 2 pár lábszárvédő és 12 pár kapca. Miskolczy Ferenoné: 80 drb hősapka, 25 pár érmelegítő és 12 drb haskötő. Schön Hermann nagyváradai nagykereskedő: 100 drb zsebkendő és 12 drb csuklólóvédő.

* **A hadbavonultak családjai részére** a következő újabb adományok folytak be: Czillér Imre 100 K., dr. Löblé László özv. Zathureczky Gedeonné koszoru megváltása címen 10 K., a „Lajos” asztaltársaság 12 K 16 fillér. Hilf Erzsébet gyűjtése: Hilf Böske, N. N. 2—2 K, Leölkes László 1 K, Juba Helénke 60 fill., Hilf József 50 fill., N. N. 50 fill., Imrek Magda, N. N., N. N. 30—30 fill., X. Y. N. Ginczike 20—20 fill., Jancsi, Pista 10 fill., N. N. nevek alatt 1 K 30 fillér, összesen 9 korona 30 fillér.

x **Megfagyott, széltől kivörösödött, kicserepedett, arc, orr, kéz ápolására és fehérítésére gyors és biztos hatású az Y-po jegyű HARMAT TEJ CRÈME és hozzávaló Borax szappan** Kapható Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B Telefon 13—02

x **Kiadó lakások.** Szacsavay-utca 11. számú házban egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel AZONNAL kiadó — Ugyanott egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel f. évi NOVEMBER 1-ére kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank rt.-nál.

x Egy nagy raktárhelyiség a Szacsavay-utca 11. számú házban AZONNAL kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbankrt.-nál.

* **Az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpéztár r. t.** (Bómer-tér 4. szám) a közönség tájékoztatása céljából közli, hogy elfogad új betéteket, a melyek nem esnek a moratorium intézkedése alá, takarékbetétkönyvecskére és folyószámlán a legkedvezőbb kamatozási és visszafizetési módokat mellett. Pénztári órá: d. e. 9-től 12-ig.

x **Családi rum** vaniliával vagy ananással literje K 2.60, továbbá kitűnő Theák kaphatók, Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B.

x **Kiadó lakások.** Ósi-tér 14. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

* **Ingtalan eladás.** Nagyteleky-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes föltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária cipőgyár r.t.

x **Kiadó lakások.** Kossuth-utca 6. sz. alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házban két kétszobás lakás nov. 1-re kiadó. értekezhetni a Polgári takarékpéztárnál.

x **Köhögés, hurut, rekedtség** ellen használjon hurut szeletkét Ára: 60 fillér. Kapható Farkas István Apolló drogeriájában Rákoczy-ut 7/B.

Táberi alsó ruhák
Vizmentes bakkancsok
Halina csizmák
és hó cipők
 legjobb minőségben
Reichard Dezső
 cégnél
 Rákoczy-uton kapható.

x **Négy szoba és előszobából álló lakás**, irodának különösen alkalmas, villany világítás és gőzfűtés berendezéssel, a Bémer-tér közvetlen közelében f. év augusztus hó 1-től, esetleg már május hó 1-től kezdődőleg kiadó. Bővebbet a házmesternél, Szent János utca 3. szám.

x **Három liter** esaládi rumot készíthet bárki pár pere alatt teához, a Farkas-féle Rumkivonattal. Ára utasítással 50 fill. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7-B. Telefon 13-02.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Pénteken: Szibill.
 Szombaton: Művészt.
 Vasárnap délután: Mozitündér.
 Vasárnap este: Lengyel vér. (Bemutató.)

Nagy szimfonikus hangverseny a színházban.

Páratlan műélvezetben volt része Nagyvárad zeneértő közönségének tegnap este a színházban.

Két kiváló katonazenekar a honvédek és a 101-es gyalogezredé hatalmas orchesterre egyesülve lépett fel a két kiváló karmester vezetése alatt megmutatta, hogy mily gyönyörű dolgokat tudnak produkálni, milyen művészi precizitással tudják előadni a legnehezebb számokat is.

A műsort Weber „Győzelmi nyitánya” vezette be. Jagschitz Alfréd 101-es karmester tökéletes zenetudással dirigált.

Maga az induló is szép, de a mostani körülmények között nekünk is kedves német himnusszal való befejezése meg éppen trapirozta a közönséget. Második szám Beethoven III. (Ersica) szimfóniájából a „Marcia funebre” rész volt. Scharf Károly honvéd karmester vezetése mellett brillirozott a zenekar. Gyönyörűek voltak a pianissimók, leheletszerűen játszott a prim, szinte belzokogott a csellók mély bugása a fájdalmas melódiába. Valami olyan tökéletesen szép és fenséges volt, hogy a közönség lélegzetet visszafojtva hallgatta végig. Tomboló tapsviharral köszönte meg Scharf művészi munkáját, a genialis vezetést.

Harmadik szám: Hubay csárda jelenete vol. A hegedű sólot Platchek F. játszotta. Őt már ismeri a közönség; tegnap is tökéletesen megfelelt a várakozásnak.

Az első ütemek után belemelegedett és nagyon szépen, kiváló technikával játszott. Bőséges tapsot kapott, amelyből kijutott Jagschitz karmesternek is, a zenekari részek vezetéséért. Negyedik szám volt: Holdmark „Házitücsök” operájából egy ismerős részlet. Ezt vezettelegszebben Jagschitz Alfréd nagyon szépen érvényre juttatva a kedves melódiát. Különösen az allegro rész volt szépen át tanulmányozva és nagy gondnal betanítva. Ezután Liszt Ferenc 14 ik Rapszódiaja következett; Scharf dirigálta. A hangversenyeken sokszor hallott darab új szépségében ragyogott elénk.

Az első rész lassu magyaros motivuma (Magasan repül a daru) után az allegro szeszélyes változatai, majd az utolsó fortissimo rész, mind megannyi művészi munka, melyeken meglátszott a karmester tökéletes tudása és a tökéletesen képzett zenekar. Liszt-Berlioz Rákóczy-indulója volt a következő szám. Nemesak a magyaros tűző darab, hanem annak briliáns előadása is elragadta a közönséget.

Befejezte a műsort a Jenő herceg induló gyújtó hatású előadásában.

A két karmester, Scharf Károly és Jagschitz Alfréd épp úgy, mint a két zenekar teljes sikert arattak az első fellépésen, úgy, hogy a közönség a legnagyobb várakozással tekint a hangverseny folytatása elé.

Legújabb táviratok.

Magyar államférfiu a külügyek élén.

Berlin, január 14. Itt jó jelnek tekintik, hogy a külügyek élére magyar államférfiu került. Magyar államférfiu, Andrássy alatt jött létre az osztrák-magyar-német szövetség is.

Megállítottuk az orosz.

Budapest, január 14. Az óriási erővel közeledő orosz hadsereget, mely Bukovina felől akart hozzánk betörni Magyarországra határán, megállítottuk.

Kilchencze nővére nagyképűsködik.

Amsterdam, január 14. Kilchencze nővére Parkerné egy hozzá intézett kérdésre, hogy mikor lesz vége a háborúnak? a következőket felelte:

— Nem tudom, de tudom, hogy a kezdete májusban lesz.

Halomra lőtt kikötő.

Bécs, január 14. A török flotta megtámadta és halomra lőtte Makali kikötőt. A kikötőben lévő összes kereskedelmi hajók elsüllyedtek a török flotta rettenetes ágyutüzében.

Megtört orosz támadások.

Budapest, január 14. (Hivatalos.) Nyugat-Galiciában és Orosz-Lengyelországban a tegnapi nap általában nyugalomban telt el. Nida mentén arcvonalunk szilárdságán az utóbbi napok összes ellenséges támadásai megtörttek és keleti kárpátokban és Bukovina déli részében

ujból jelentéktelen felderítő harcok voltak. Höfer.

Verdun bekerítve.

Kopenhága, január 14. Félhivatalosan jelentik, hogy Verdun teljesen be van kerítve.

Háromezer francia fogoly.

Berlin, jan. 13. Nagy főhadiszállás jelentéktelen Dunakban Nieuportnál és Yperntől délkeletre tüzérségi harcok folynak. Különösen erős tüzet irányzott az ellenség Westende fűrdőre, melyet nemsokára teljesen összefogrombolni, az ellenséges torpedónaszádok eltűntek mihelyt tűz alá vették őket, január tizenkettődikén Soissonstól északkeletre kezdett támadás folytatásaképpen csapatunk tegnap Vregny magaslatain újra támadtak és ezen fontos fensikot is megtisztították az ellenségtől és zuhogó záporban mélyre felégett agyagos talajban sötétség beálltaig árkot-árcok után rohammal vettünk be és az ellenséget a fensik széléig üztük vissza.

Tizenegy francia tisztet, egyezeregyszáz-harminc főnyi légénységet fogtunk el. Négy ágyut, négy géppuskát és egy fényezőrt zsákmányoltunk. Csapatainknak ez a győzelem legfőbb haduruk szemelátára történt. Scusontól északkeletre január 12 én és 13 án folyt harcok összes zsákmánya pontos megállapítás után háromezeregyszáz hadifogolyra, nyolc nehéz lövegre, egy revolver-ágyura, hat géppuskára és egyéb hadianyagra szaporodott. Sralozsi tábortól északkeletre támadtak, egyes helyeken benyomultak árkaikba, de erős ellentámadással kiűztük és súlyos vereséget okozva, állásaikban visszavetettük őket. Egyszázhatvan fogoly maradt kezünkben. Argonneokban és Vogerekben jelentős eredmény nem történt.

Keleti hadezintér.

Berlin, január 14. Gumbinutól délkeletre és Lotzentől keletre oroszok támadásait visszavertük több száz orosz foglyul ejtettünk Lengyelország északi részébe a helyzet változatlan. Oroszországban a Visztulától nyugatra támadásainkat folytattuk Szilica keleti partján különösebb esemény nem történt. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Olaszországi földrengés.

Róma, január 14. A pápa a földrengés pillanatában a könyvtárban tartózkodott, leterdepelt és imádkozott. Azután kiadta a rendelkezést a sérülések megállapítására.

A Szent Péter-bazilika egyik kupolájának 150 ablaba összetört. A kutatásokat még folytatják. Chietiben, Aquillában, Lorahen, Perucchiában, Teramohen több haláleset történt, 500 sebesült volt és a házak összeomlottak.

Róma, január 14. Avezzano városa hír szerint teljesen elpusztult.

A romok alatt számos áldozat van, rengeteg a sebesültek száma. A földrengés sújtotta vidéken iszonyu a rémület.

Az olasz király automobilon meglátogatott néhány erősen sújtott községet. A király az egész napot a nagy kárt szenvedett vidéken töltötte, este tért vissza az olasz fővárosba.

Avezzanoból és Tagliacozzóból végeláthatatlan vonatok hozzák Rómába a sebesül-

teket. Az érkezők megerősítik Avezzano pusztulását. Igen súlyosak a károk még néhány községben, amelyekkel minden összeköttetés megszakadt, annyira, hogy nem is érintkezhetnek a külvilággal.

Sora község a földrengés miatt teljesen lakhatatlan lett. A lakosság a szabad ég alatt tanyázik. A halottak és sebesültek számát megállapítani lehetetlenség, rengetegen fekszenek a romok alatt. Rómába segítő akció indult meg, amelyet egész Olaszországban szervezni fognak. Az elpusztult vidékre automobilon katonaság ment ki segítségül és a rend fenntartására.

Római táviratok szerint a pusztító földrengésnek több mint tizezer halottja van.

A walesi herceg a harctéren.

Kopenhága, január 14. A londoni lapok nagy büszkeséggel bejelentik, hogy az angol trónörökös karácsony másodnapján átvette a legjobb angol ezred parancsnokságát és maga vezette csapatait a lövészárkba. Az ezred naponként husz angol mérföldet masírozott, hogy a tűzvonalon felváltsa az indiai csapatokat.

Svájc és Anglia konfliktusa.

Bécs, január 14. A Neue Freie Presse jelenti Berlinből: Miután Anglia és Franciaország megtiltotta a kakaobab bevitelét Svájcba, a Neu Züricher Zeitung azt javasolja, hogy a svájci csokoládégyárak szüntessék be az Anglia és Franciaországba való szállítást, továbbá Svájc ne szállítson ezekben az országokba süritett tejet. Csokoládéban és süritett tejben Anglia és Franciaország Svájcra utalva. A szövetség tanács esetleg kivételi tilalmat is bocsáthatna ki. Igen sok, Svájcba küldött kakaoszállítmányt a francia hatóság a határon visszatartott.

A franciák veszteségi kimutatást követelnek.

Berlin, jan. 14. A Berliner Tageblatt jelenti Genfből: Az emberi jogok védelmére alakult liga a francia kormányhoz intézett beadványában a háborúban elesettek névsorának közzétételét kéri, amint azt más hadviselő államok közzéteszik.

A gyarmati háború.

Berlin, január 14. Kopenhágából jelenti a Deutsche Tageszeitungnak: Londonban tisztában vannak a körülménnyel, hogy a Német-Keletafrikáért megindított küzdelem rendkívül hosszadalmas és véres lefolyású lesz. A németek nagyon energikus ellentállást fejtenek ki jól megerősített táboraikban. Tabora 500 katonát vár Vares-Salamból. Itt fontos események vannak készülöben.

Ki volna hajlandó két fiút polgárra előkészíteni.

Ajánlat Bethlentelep róm. kath. plebániára küldendő. (u. p. Élesd Biharm.)

IRODALOM

***

Az Uj Idők képes heti folyóirat legutóbbi száma ismét a megszokott érdekes és változatos tartalommal jelent meg: Magdaléna két élete. Irta: Herczeg Ferenc. (Költemény.) A kadét. Irta: Abonyi Árpád. Az álmok most nem ülnek itthon. Irta: Jakab Ödön. Az özvegy falu. Irta: Lőrinczy György. Katona ösömhöz. (Költemény.) Irta: Jászai Horváth Elemér. Könnyek. Elbeszélés. Irta: Bónyi Adorján. A nagy háború anekdotáinak. Szobáink télizöldje. A térkép. Irta: Gács Demeter. (Költemény.) Mindenféle. A szerkesztő üzenetei. A rejtelmes sziget. Irta: Bronson Howard. Fordította Kéméndyné Novelly Riza. Az Uj Idők előfizetési ára egy évre 20 K. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Andrássy-ut 16. sz. alatt van.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:

Dr. PAPP KÁROLY.

Hirdetések

MASOLAT.

Hirdetmény.

A m. kir. miniszteriumnak 9090—1914 M. E. számú rendelete, a búzában vagy rozsbán kötelezett terménybeli járandóságok tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére széló kivételes intézkedésekről alkotott 1912. LXIII. t.-e. 16 §-ában nyert felhatalmazás alapján a búzában, vagy rozsbán kötelezett terménybeli járandóságok tárgyában a következőket rendeli:

1. §. A ki terménybeli járandóságul (javadalmazásul) bizonyos mennyiségű búzában vagy rozsnak szolgáltatására van kötelezve, annak a jelen rendelet hatálya alatt e járandóságnak csupán kétharmadrészt szabad búzában, vagy rozsbán kiszolgáltatnia: egyharmadrésze helyett pedig ugyanannyi mennyiségű árpát, vagy tengerit kell kiszolgáltatnia és az értékkülönbséget a hatóságilag megállapított legmagasabb árak szerint számítva készpénzben kell megfizetnie.

2. §. A ki I. §-ban meghatározott terménybeli járandóságot (javadalmazást) kétharmadrésznél nagyobb mennyiségben szolgáltatja ki búzában vagy rozsbán, kihágást követ el és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Budapest, 1914. december hó.

Gróf. Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

Hirdetmény.

A m. kir. Belügyminister ur 9059—Res. sz. körrendelete az ellenségtől zsákmányolt fegyverek stb. kirakatokban való kiállítása megszüntetése tárgyában.

Mivel utóbbi időben többször előfordult, hogy egyes kereskedők s ezek között különösen fegyver- és lőszer kereskedők, kirakataikban ellenségtől zsákmányolt fegyvereket és felszerelési cikkeket állítottak ki.

Mint hogy ez az eljárás úgy az üzlet-

tulajdonosok, mint a nagyközönség körében is kétségkívül azt a hitet kelthetné, hogy ezek a cikkek az üzleti forgalom tárgyai, holott e tárgyak feletti rendelkezésre a katonai szolgálati szabályzat értelmében a katonai kinstár tart igényt, figyelmeztetem különösen a kereskedői üzletek tulajdonosait, hogy ellenségtől zsákmányolt fegyvereket és felszerelési cikkeket sem kiratokban kiállítani, sem pedig egyébként forgalomba hozni nem szabad, hanem azokat is a helybeli katonai parancsnoksághoz, vagy pedig az ellenőrzéssel megbízott városi rendőrfőkapitánysághoz be kell szolgáltatni.

Nagyvárad, 1914. december hó 30-án.

Rimler Károly
polgármester.

Belépési felhívás

a „Polgári takaré- és segélyszövetkezet”
20-ik évtársulatába.

A „Polgári takaré- és segélyszövetkezet” 1915. január 1-én új évtársulatot nyitott, mely 156 héten át, vagyis 1917. év végéig tart. — Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenként 1 korona fizetendő. A három év eltelté után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik és mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerült haszonnal együtt.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani és önségélyt nyújtani, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt, mely a heti részletekben való befizetések dacára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyeresémet oszthatóhoz és mert minden tag az általa befizetett összeg 9/10 részét minden előleges bejelentés nélkül kölcsönköl felveheti.

Vidéki tagok a heti fizetéseket postai csekklapok útján teljesíthetik.

A szövetkezetbe való belépés alkalmával üzletrészenként 50 fillér beiratási díj fizetendő s egy heti részlet befizetése után már mindenki megkapja saját nevére irt könyvecskéjét.

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik az 1915. január 1-től kezdődő 20-ik ciklusnak tagjai óhajtanak lenni, felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti üzlethelyiségünkben (Kosztth Lajos-utca 6. szám) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1914. december hó.

A „Polgári takaré- és segélyszövetkezet”
igazgatósága.

8092—1914. eln. sz.

Hirdetmény.

A magyar szent korona országainak Vörös-Kereszt Egylete királyi biztosának 668—1914 K. B. sz. rendelete folytán közhírré teszem, hogy a hadiékítményes vörös-kereszt diszjelvény illetőleg diszérem elnyerése iránt — mint ez önként értendő is — magánosok egyénileg egyáltalán nem is folyamodhatnak.

A hadiékítményes Vörös-Kereszt diszjelvényrel, illetőleg diszéremmel leendő kiüntetés iránt hivatalos helyről történő javaslatba hozatalhoz pedig csupán azoknak van jogcímük, akik az egészségápolás terén az ellenség előtt szerettek érdemeket.

Ennélfogva betegek vagy sebesültek kórházi ápolása vagy más hasonló természeti tevékenység a hadiékítményes Vörös-Kereszt diszjelvény, illetőleg diszérem elnyeréséhez magában véve igényjogot nem támaszt.

Nagyvárad, 1915. január 5-én.

Rimler Károly
polgármester.

Belépési felhívás

a Népszövetségi Hitelszövetkezet III-ik évtársulatába.

A Népszövetségi Hitelszövetkezet 1915 január 1-én III-ik évtársulatát nyitotta meg.

Az első 2 üzletév, — dacára a nehéz megélhetési viszonyoknak, — igen szép eredménnyel folyik.

Belépni szándékozók üzletrészeket jegyezhetnek még most is a hivatalos órák alatt a szövetkezet helyiségében (Szilágyi Dezső-u. 5. sz. a.) Egy üzletrész heti 20 fillér befizetésre kötelez, s ki-ki annyi üzletrészt jegyez, amennyit akar. Felvételi díj üzletrészenként, 10 fillér. 3 év múlva az évtársulat feloszlik; a tagok a befizetett összeget kikapják s a reájuk eső nyereséget is.

A tagok a befizetett összeg $\frac{1}{3}$ részéig a szövetkezettől olcsó kamatra kölcsönt is kaphatnak, mely 3 év alatt fizethető le. Azonfelül betáblázásra, értékpapírra, vagy váltóra, bármily összeg erejéig.

A tiszta haszon és nyereség teljes egészében a tagok között osztatik fel, s kiki heti betétje arányában részesedik.

A szövetkezet elfogad betéteket is, s azokat legmagasabb kamatlábbal kamatoztatja. Tőkekamatadót a szövetkezet fizeti.

Bizalommal kérjük a belépni szándékozókat, szíveskedjenek szövetkezetünk helyiségében részjegyeket jegyezni.

Teljes tisztelettel

Népszövetségi Hitelszövetkezet.

Katonai ruhákat

az összes fegyvernemek részére, a mai árakon alul előírás szerint és gyorsan készít Darabont Gy. és Tsa elsőrendű polgári és katonai ruházati intézete. A legfinomabb szövet különlegességek, iltöny és téli kabátokra felöltőkre állandóan raktáron. Nagyvárad, Szilágyi-Dezső-u. 6. Sonnenfeld palota. Telefon 980. szám.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, Wolfram és egyéb izzólámpák nagy raktára legolcsóbb áron a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeltes szolgálát.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világítási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,

ívilámpák

Állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

$\frac{1}{2}$ lóerőtől alacsony nagyságban.

Fűszerelő telefonja 55. sz.

Első nagyváradai cementipar.

Készíték granitó, terrazzo, mőkő és minden e szakmába vágó munkálatokat, házi csatornázásokat a városi mérnöki hivatal előírása szerint, személyes felügyeletem mellett. Kívánatra angol closet berendezéseket a legelőnyösebb fizetési feltételek mellett a legteljesítményesebb és legmesszebb menő jótállás mellett készítek. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri tisztelettel

NUTTA JAKAB

cement és betonművek vállalata.

Szaniszló-utca 67. szám. (Saját ház.)

40—1915. eln. sz.

Hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter ur 13484 eln. sz. távirati rendeletére figyelmeztetem a város közönségét, miszerint a déli hactéren fellépett járványos betegségek terjedését előmozdítja, hogy az ott levő sebesült katonákat hozzátartozóik tömegesen látogatják. A járvány elhurocolásának megakadályozása céljából elrendeltetett, hogy vasutak igénybevételére jogosító igazolványok további intézkedésig Bács Bodrog, Torontál és Temesvármegyék nem fertőzött városaiba és községeibe csak kivételes méltánylást érdemlő okokból Horvát-Szlavon országok községeibe és városaiba valamint a nevezett vármegyék fertőzött városaiba és községeibe az az ott állandó lakhelyel bíró és oda visszatérni akarók kivételével egyáltalán nem állíthatók ki.

Figyelmeztetem a város közönségét, hogy Ujvidéken túl Horvátországba nem bocsátatnak s így a hiába való utazástól tartózkodják.

Nagyvárad, 1915. jan. 5.

Rimler Károly
polgármester.

Van szerencsém Nagyvárad és vidéke nagyérdemű közönségének szives tudomására hozni, hogy

Nagyváradon, Rákóczi-ut 19. sz. alatt a mai kor igényeinek megfelelő

műköszörüldét

nyitottam.

Elvállalok mindennemű borotvák, kések, ollók, hajvágógépek huszörögépek, ló- és juhnyírógépek javítását és köszörülését. Raktáron tartok mindennemű bel- és külföldi illatszerek, fej- és arcápoló pipereszereket, mindennemű acélárakat, ugymint borotvát, ollót, hajnyírógépet, yukszemvágó, papír-, zseb- és tollkést, valamint az összes fodrászati cikkeket. A nagyérdemű közönség szives pártfogását kérve, vagyok kiváló tisztelettel

Koller Ágoston műköszörűs